

Er det et hull i Hanssen?

Det går rykter om at helsetilsynsdirektør Lars E. Hanssen er en artig kar. Dessuten skal han kontrollere en god del av FOs 21 000 medlemmer i år.

Lars E. Hanssen (56) er helse- direktør i Statens helsetilsyn og professor i medisin ved universitetet i Bergen.

Et forsøk på å få hull på Hanssen, på kontoret hans en mandag ettermiddag, hørtes sånn ut:

– Når hadde du fritid sist, da?

– Det var jo i går, det.

– Hva gjorde du da?

– I går var jeg og besøkte familie, jeg var bare innom PC-en så vidt.

– Hva slags familie var det?

– Ammmm, men du, det blir litt for nært, tenker jeg.

For å få fram flere sider av mannlige direktører skal de ikke få lov til å sitte bak skrivebordene sine i skinnstoler med høy rygg. De skal helst dras ut av sitt naturlige habitat. Men Hanssens infodame har sagt nei, han har ikke tid til å forlate skrivebordet denne mandagen.

– Jeg håpet at du kunne bli med meg ut, for eksempel til Santinos?

– Det har du fått svar på allerede.

STOPPET AKER SYKEHUS

Det er mandagen da Dagsnytt melder at Helsetilsynet har stoppet et forskningsprosjekt ved Aker sykehus. Etter flere advarsler fra Helsetilsynet ville sykehuset fremdeles ta prøver fra pasientenes ben og muskler for å forske på hoftebrudd. Nå er det slutt. Etter at Hanssen ringte og snakket med sykehuset, og en siste mulighet etter flere advarsler, og de fremdeles ikke ville avslutte frivillig, sendte Helsetilsynet skriftlig pålegg om at det måtte stoppes.

– Det er sjelden vi må gå til det skritt å stoppe noe. Vi har ganske sterke virkemidler, men vi baserer oss alltid på loven og satser på dialog. Når vi griper inn, er det ikke på grunnlag av skjønn, men fordi det dreier seg om lovbrudd, sier Hanssen.

Spesialisthelsetjenesteloven og kravet om forsvarlighet var grunnlaget for å stoppe prosjektet. Det var ikke forsvarlig at sykehuset tok prøver som forlenget operasjonstiden for de eldre pasientene med opptil 40 prosent, uten å innhente samtykke fra pasientene på forhånd.

TIME OUT

Helsetilsynet ble varslet om saken fra en ansatt ved sykehuset, en som var nært tilknyt-

tet prosjektet. I FOs yrkesetiske dokument står det om varslingsplikt. Men varslere kan få problemer i forhold til arbeidsgiveren etterpå.

– Vi passer på at det ikke tilstøter dem noe, sier Hanssen.

– Vi har kontakt med dem. Vi har kontakt med personen på Aker Sykehus nå.

I helsepersonelloven står det at arbeidstakere på eget initiativ skal gi tilsynsmyndighetene informasjon dersom pasientenes sikkerhet er i fare.

– Det er en plikt å varsle, sier Hanssen. Så sier han at han har lyst til å snakke med en jurist før han tenker på om han vil si at han ønsker seg en slik lov for sosialtjenestene.

– Nå må du ikke lokke meg for mye. Jeg tenker at det er... Da må jeg ta en time out, sier Hanssen. I ettertid, når han har tenkt seg om, kommer han fram til følgende: Han ønsker helt klart tilsvarende bestemmelser i sosialtjenesteloven, og for så vidt barnevernstjenesteloven.

FRYKT IKKE

I fjor kontrollerte Helsetilsynet kommunale sosialtjenester til rusmisbrukere. I år ser Helsetilsynet på kommunale helse- og sosialtjenester til voksne med langvarige og sammensatte behov. Dessuten skal tilsynet se på bruk av tvang overfor psykisk utviklingshemmede.

Flere steder i landet er det oppdaget brudd på lov om sosiale tjenester. Men Hanssen mener at sosialarbeidere ikke har noe å frykte.

– Jeg møter mange sosialarbeidere som gjør en kjempetinnsats, som går ut av sitt gode skinn for å gi brukerne gode tjenester. Derfor er vi opptatt av at kommunen skal sørge for at tjenestene brukerne får er forsvarlige. Jeg trenger en allianse med de som jobber i sosialtjenesten for å sikre at brukerne får forsvarlige tjenester. De ansatte har i veldig liten grad noe å frykte. Det opplever jeg heller ikke at de gjør.

SETTER FOTEN NED

Helsetilsynet er opptatt av fire ting, sier Hanssen, og ramser opp punktvis. For det første: At eierne og driverne av tjenestene

gjør jobben sin. For det andre: At internkontrollen er god og at det finnes gode styrings-systemer og at lover og regler blir fulgt. Og for det tredje at virksomhetene lærer av egne og andres feil. Og før punkt fire må han understreke enda litt til at sosialarbeidere ikke trenger å frykte Helsetilsynet. – Vi som tilsynsmyndighet er ikke ute etter å ta sosialarbeidere. Vi vil sørge for at systemene er robuste, at systemene gjør det vanskelig å gjøre feil og lett å oppdage dem. Nettopp det å sette foten ned tror jeg oppleves som udiskutabelt positivt av dem som jobber i sosialtjenestene, sier Hanssen.

Vi vil sørge for at systemene er robuste, at systemene gjør det vanskelig å gjøre feil og lett å oppdage dem.

– Og så det siste punktet. Avvik, som altså er brudd på loven, skal rettes opp så fort som mulig. Det er vår erfaring at kommunene er enig med oss i virkelighetsbeskrivelsen,

og at de ønsker å drive i samsvar med loven. Derfor blir også avvikene rettet, sier Hanssen.

– Men det er viktig for oss at vi ikke går ut og synser. Vi ser etter om lovens krav er oppfylt, men vi trenger hjelp for å velge de riktige områdene å føre tilsyn på. Derfor trenger vi et nært samarbeid med FO, for å ta opp med dem hvor skoen trykker. Og vi har alltid kontakt med brukerorganisasjonene.

ELVIS PÅ SAGENE

Da Lars E. Hansen var på besøk på sosialkontoret på Sagene i Oslo, sjarmerte han de ansatte ved å sitere Elvis: If you're looking for trouble, you've come to the right place.

Det var ikke Hanssen som mente at Sagene var trøbbel. Det var til ære for en av de ansatte som hadde jobbet et sted i byen med færre utfordringer, som Hanssen så diplomatisk uttrykker det, men som ønsket seg til Sagene. Han liker Elvis. Han kan svare bekræftende på det.

– Har du mange plater med Elvis?

– Plater? Nei. Men jeg har CD-er.

– Hører du ofte på dem, da?

– Nei, jeg gjør ikke det. Det blir mest jobbing. Jeg jobber nok som en tulling. 30 timer om dagen eller noe sånt, sier Hanssen. Han starter en time før han går på jobb med å sjekke hva som står om Helsetilsynet og tilsynets arbeidsområde i mediene. Da er han forberedt når han kommer på jobb.

KLAG MER

I september gikk han for eksempel ut i Aftenposten og sa at rusmisbrukere må klage mer på helsetilbudet de får. Rusmisbrukere har

blitt pasienter, og alle pasienter har rett til vurdering og behandling etter pasientrettighetsloven. Etterpå har klagen til Helsetilsynet i fylkene økt, men ikke nok.

– Jeg tenker at det er alt for få. Svakheten i mitt argument er at det legger mye av ansvaret over på dem selv. Jeg vil heller at tjenestene skal være så gode at de ikke trenger å klage, sier Hanssen.

Han synes at sosialtjenesteloven er det viktigste for rusmisbrukerne. Men han mener de som har rusproblemer ikke er nevnt spesielt i loven når det gjelder bolig og rehabilitering.

– Er ikke loven god nok?

– Jeg har sagt det, at jeg kan tenke meg endring, kanskje særlig i forhold til rusmisbrukere når det gjelder sosiale tjenester knyttet til rehabilitering og bolig. Mer robuste rettigheter. Jeg ser at sosialtjenestene er mer rettet mot pleie og omsorg, og ikke så rettet mot rusmisbrukere.

LAR UTEN R

Hanssen er positiv til den foreslåtte felles loven for helse- og sosialtjenestene, og han ønsker seg mer konkrete rettigheter for rusmiddelmissbrukere i en slik lov.

– Noen kan falle gjennom når tjenestene ikke er rettet spesielt mot dem. De største problemene er i grensene mellom tjenestene, sier han.

– Rusmiddelmissbrukere har veldig ofte en dobbel diagnose. Det skjer for ofte at en som har et psykisk problem i tillegg til et rusproblem skrives ut fra behandling uten at sosialtjenesten får et varsko. Og LAR (Legemiddel assistert rehabilitering) er ikke bare et legemiddel, det er også en del av en sosial rehabilitering. Leger som ikke tar hensyn til det, de fratar vi forskrivningsretten, vi fratar dem retten til å skrive ut medisiner i gruppe A og B, fordi de ikke aksepterer at de må ta den sosiale rehabiliteringen på alvor, sier Hanssen.

– At de ikke tar hensyn til R-en i LAR.

TENKER IGJEN

At vernepleierne i FO har autorisasjon som helsearbeidere, mens barnevernspedagoger og sosionomer ikke har det, er han ikke sikker på om Helsetilsynet ønsker å forandre på.

– Vi har vært noe tilbakeholdne med å foreslå autorisasjon for de andre gruppene, sier Hanssen.

Sett fra Helsetilsynets side er nytten ved autorisasjon at den kan være et effektivt virkemiddel for å sikre pasienten rett behandling og beskytte mot overgrep. Men beskyttelsen ligger ikke nødvendigvis i autorisasjonen selv, men i at helsepersonell kan bli fratatt autorisasjonen. Det er en måte å stoppe folk på.

– Jeg vil ikke mene noe for bastant om det. Men jeg synes det er en viktig sak, for det er

et tankekors at samfunnet ikke har de samme krav for dem som jobber med barnevern og på sosialkontor som for helsepersonell. Hvis det er for å beskytte klientene, må vi være åpne for å vurdere dette. Men det er ikke sikkert at autorisasjon er det beste grepet, sier Hanssen og tenker i to sekunder.

– Det kan jo være at vi skulle tenke på det igjen. Det vil jo være naturlig sammen med en felles lov for helse- og sosialtjenestene.

TILGJENGELIG

Hanssen har vært helsedirektør siden 2001, og assisterende helsedirektør siden 1994, men familien ser mer til ham nå enn tidligere. For fem år siden var han innom jobben i helgene. Det er han ikke lenger, for nå har han det han trenger for å jobbe hjemme.

– Det å være leder betyr at man må være tilgjengelig døgnet rundt, av og til også på kveldene og i helgene.

Han vet ikke helt hvordan han klarer å begrense arbeidstiden.

– Det var et veldig godt spørsmål. Det er ikke sikkert at jeg klarer det. Men jeg slapper nok bedre av når jeg har oversikt over det som foregår. For meg er det ganske avslappende å ha med meg mobiltelefonen når jeg har fri. Medarbeiderne ringer bare når de trenger det.

Jeg har tilsyn med sosialtjenesten i hele landet. Det er ganske mye å holde kontakt med, sier Hanssen, som også har ansvaret for tilsyn med helsetjenesten i hele landet, men som vet hvilken målgruppe han kan nå fram til akkurat nå.

STRIKKER IKKE

Og så var det den personlige siden av denne mannen, da, som flere synes er en kvikk og morsom mann.

– *Hva var den forrige CD-en du hørte på?*

– Jaaa. Nå må jeg svare ærlig også. Det er helt sykt. Det var en av Beethovens klaverkonserter. Det var fordi jeg fant den innpakket i plast, uåpnet, blant CD-ene hjemme.

– *Så du liker både Elvis og Beethoven?*

– Mye annet også. Det er vel noe av spennet.

Hva kan være et siste, desperat forsøk på å lokke ut en bare litt privat side ved helsetilsynets direktør, en liten personlig særegenhet eller preferanse, en hobby? Kanskje strikking?

– Det blir lite strikking, sier Hanssen.

Jeg jobber nok som en tulling. 30 timer om dagen eller noe sånt.

Tekst og foto: Kjersti Eriksen

